Makale Bilgisi / Article Info
Geliş / Recieved: 04.04.2018
Kabul / Accepted: 18.04.2018

Sayfa / Page : 91 - 104
Hakemler / Referees
Dr. Şenel Gerçek, Dr. Çiğdem Akyüz, Dr. Demet Aydınlı Gürler

DİASPORADA YAŞAYAN KARAÇAY-MALKARLILARIN NİNNİ SÖYLEME GELENEKLERİ ve KÜLTÜREL DEĞİŞİM*

M. Tekin KOÇKAR[1], Roza KOÇKAR[2], A. Abrek KOÇKAR[3]

Öz

Karaçay-Malkar (Taulu) halkının en önemli sözlü kültür ürünlerinden olan Ninniler (Beşik Cırla), çocuk büyürken onun kulağına ilk dinlediği sesler olarak girmektedir. Ana dilini ilk duyduğu, ilk anlamlandırdığı sözler ninnilerle çocukların kulağına fısıldanır. Çocuklar dünyaya gözlerini açtıkları andan itibaren içerisinde bulundukları toplumun kültürünü önce annelerinin söylediği ninnilerle alırlar. Bulunduğu toplumun bir bireyi olarak çocuğun ileriki yıllarında edineceği bilgi, beceri, yetenek, sanat ve alışkanlıkları oluşturan gelenek ve göreneklerin oluşumunun önemli bölümünü çocuk folklor ürünleri belirler. Çocuk için "öğrenme"nin anne karnında başladığı düşünüldüğünde annesinin seslendirdiği ninninin güzel ve hafif ezgisiyle uykuya dalan çocuk söylenen sözleri bilinçaltına yerleştirir. Bilinci geliştikçe de yaşamı içerisinde karşılaştığı diğer sözlü ve uygulamalı kültür ürünleri ile geleceğini şekillendirir. Diasporada yaşayan Karaçay-Malkarlılar, iletişim araçlarının da etkisinde kalarak yoğun bir asimilasyon sürecinde olduklarından Taulu dilinde ninni söyleme geleneği yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu süreç kültürel yok oluşun da başlangıcını oluşturmaktadır. Karaçay-Malkar geleneksel müzik yapısı açısından "cır", "küy", gibi başka türlerde eski gelenekler hala devam ettirilmesine rağmen söylenen ninni sözlerinin ve ezgilerinin birtakım değişikliklere uğradığı görülmektedir. Bu yazıda söz konusu değişikliklerin nedeni ve artık diasporada yaşamak zorunda olan Karaçay-Malkarlıların Türkiye'deki ninni söyleme geleneğinin atavatan Kafkasya

---

* Bu makale 1 - 5 Mart 2018 tarihlerinde Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığı, Devlet Rus Folklor Araştırmaları Merkezi tarafından, Tula'da düzenlenen "IV. Tüm Rusya Folklor Kongresi"nde Rusça sunulan aynı adlı bildiriden Türkçeleştirilerek hazırlanmıştır.

[1] Öğretim Görevlisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Halkbilim Araştırma ve Uygulama Merkezi (HAMER), mtkockar@gmail.com

[2] Öğretim Görevlisi, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, rkockar@gmail.com

[3] Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, abrek.kockar@gmail.com

ile benzer ve ayrılan yönleri tartışılacaktır.

***Anahtar kelimeler**: Karaçay-Malkar folkloru, beşik cırla, Karaçay-Malkar diaspora*

CULTURAL CHANGE AND THE TRADITION OF SINGING LULLABIES AMONG KARACHAY-MALKARS IN DIASPORA

Abstract

Being the most important element of the oral culture of Karachay-Malkar (Taulu) community, lullabies are the first sounds babies hear while growing up. The first words they hear from their native language, the first words that makes sense to them are whispered to their ears by lullabies. From the time they were born, children receive the culture of the community they are in, from lullabies told by their mothers, firstly. As an individual of the society, creating the children's future information, skills, and habits, significant part of the traditions are determined by children folklore products. When the idea "learning starts at their mother's belly for children" is considered, the children place the words of the lullaby from their mothers' nice and soft voice to their sub-consciousnesses. While their consciousnesses are developing, they shape their future life with the oral and practical elements of the culture that they encounter in their daily life. Due to the fact that Karachay-Malkar community, living in the Diaspora, are in an intense assimilation process, with help of the effects of communication devices, the tradition of singing lullabies in Taulu language is facing extinction. On the angle of Karachay-Malkar traditional music structure, though old traditions are still being pursued, it is seen that there has been some sorts of alterations on the basis of melodies and lyrics of lullabies. In this text, reasons of the aforementioned changes, similarities and differences of the Karachay-Malkars', who have to live in Diaspora, tradition of singing lullabies in Turkey and homeland Caucasia will be approached.

***Keywords**: Folklore Karachay-Malkar people, Lullaby, Karachay-Malkar diaspora*

GİRİŞ

Dil, öğrenmenin kalbi, insan beyninin sınırsız bir becerisidir. İnsanlar dil becerilerini kullanarak öğrenir ve düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme gibi zihinsel becerilerini geliştirirler. Dil, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmesini, iletişim kurmasını, zihinsel ve sosyal yönden etkileşmesini, dış dünya ile bütünleşmesini ve kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Ayrıca sosyal ilişkileri geliştirme, iş birliği yapma, çatışmaları yönetme, sorunları çözme gibi becerileri de önemli katkılar getirir. Dil ve zihinsel becerileri geliştirme açısından aile ve okul öncesi eğitimi çok önemlidir. Çünkü 0-6 yaşlarda beden, dil ve zihin gelişimi çok hızlı ilerlemektedir. Bu dönemdeki gelişmeler çocuğun yaşamını ve geleceğini belirleyici olmaktadır (Güneş, 2010: 28).

Çocukların ilk öğrenme süreçleri dinleyerek başlar. Doğumdan önce anne karnında beşinci aydan itibaren beyin fonksiyonları çalışmaya başlayan bebek dışarıdan gelen sesleri dinlemeye başlar. Ona en yakın kişi olarak annenin sesi çocuk için çok önemlidir. Karabulatova'ya göre: "*Çocuk ilk uyanışın genetik kodlarını annesinden duyduğu ninnilerle alır. Bu nedenle bazı bilim insanları ninni ile büyümeyen çocukların yaşamlarında daha az başarılı olduklarını ve zihinsel rahatsızlıklara yatkın olduklarını belirtmektedirler. Çocuklarda konuşma ve düşünme yeteneğinin, kişiliğinin gelişmesi, psiko-motor seviyesi ninnilerle oluşur. Genetik hafızası uyandırılmayan çocuklar hayata ve topluma uyum sağlamakta çok zorlanırlar. Daha yavaş gelişirler*" (Karabulatova, 2017).

Bütün dünya halklarında aynı işleve sahip olan ninnilerin nasıl ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte sözlü kültür ürünlerinin en eskilerinden olduğu belirtilmektedir (Karaca ve Öngün, 2017: 28).

Halk kültüründe de ana dilin öğrenilmesinin başlangıcı ninnilerle olur. Halk arasında ninnilerin görevi ağlayan çocuğun susturulması ve uyutulması gibi algılansa da günümüzde artık ninnilerin çocuğun dil öğrenmesine, eğitilmesine, kişilik geliştirmesine yardımcı olduğu bilinmektedir. Kabadayı'ya göre: "*Ninnilerin görünüşte bebekleri uyutmak, dinlendirmek ve pasif hâle getirmek gibi bir fonksiyonu olduğu düşünülse de aslında yeni doğanın dil, düşünce, müzik/ritmik, sosyal, kişilik gelişimlerini şekillendiren ilk öğrenci/öğretmen deneyimi olduğu çıkarılabilir. Ninnilerde dil uyumunu sağlamak için çeşitli söz sanatlarından, ölçü ve uyaktan*

yararlanıldığı, bu nedenle de anadilin gelişmesine önemli katkılar sağladığı söylenebilmektedir" (Kabadayı, 2009: 278).

Çocuğun ana dilinin öğrenmesinin ilk yolu ninnilerle başlar. Ninnilerin içerdiği sözcükler çocuk bilincinde yer alarak ana dilin temel sözcüklerinin, söz varlığının yerleştirilmesini sağlar. Benzer bir durum da ninnilerin melodik yapıları için geçerlidir. Çocukların müzik kültürünün temeli de yine ninnilerin melodik yapıları sayesinde atılır. Bütün dünyada ninnilerin melodik yapıları halkın kendi kültürel kimliğini oluşturan temel melodik yapıları da içerir. Bu nedenle ninni söyleyişleri genellikle monotondur. Çocuğun sakinleşmesini sağlar, dinlendirir. Beşiğin sallanması, annenin bebeğe ritmik bir biçimde dokunması başlangıçta biraz hızlı olsa da ninni sonunda tempo düşer, ağırlaşır ve çocuk uykuya dalar (Karakaya, 2004: 46, 53).

Karaçay-Malkar *beşik cır* geleneğinin diasporada nasıl değişime uğradığını görebilmek için Karaçay-Malkar geleneksel halk müziğinin genel yapısı ile ninnilerinin özelliklerini birkaç örnekle irdelemek gerekir:

Karaçay-Balkarlılarda Ninni (Beşik Cır) Geleneği

Karaçay-Balkar (Alan-Taulu) halkının kültürel belleğini oluşturan en önemli sözlü kültür ürünlerinden birisi "beşik cırla" denen ninnilerdir. Karaçay-Malkar dilinin çocuk tarafından öğrenilmeye başladığı özgün sesler ve çocuğa ilk ulaştığı dizeler *beşik cırla* sayesinde çocuğun zihninde yer alır.

Karaçay-Balkar dilinin tüm incelikleri ile her bir dizenin anne tarafından seçilerek ve anlamlandırılarak söylendiği bu ninnilerde görülür.

Tuusa oy, allay caş bolsun

Toyda-oyunda coklansın,

Adamlıknı saklasın,

Amanlıkdan canlasın.

Bu dörtlükte söylenmiş dizelerin anlamlarını Süyünçlanı Hanafiy'den aktaran Ortabaylanı Rimma şöyle yazıyor:

"*Toyda oyunda coklansın demek, büyüyünce halkın sevdiği iyi insan*

olsun, şarkı söylemesini, dans etmesini bilsin, arkadaşları arasında güreşte, tutuşta güçlü olsun, hiç kimseyi kırmayacak kadar nazik ve edepli, namuslu olsun, ayıp almasın, utanmayacak, utandırmayacak gibi yerini bilsin anlamına gelir" demektedir (Ortabaylanı, 1994: 4).

Karaçay-Malkar halkının önemli bir sözlü kültür ürünü olan ninniler kuşaklar arası kültür aktarımının da önemli bir ögesidir. Toplumsal yaşamın bir sonraki kuşağa aktarılarak sürdürülmesini sağlayan ninniler çocukların zihinsel olarak bireysel gelişimine de katkıda bulunurlar. Dinleme çocukların ilk iletişim ve öğrenme kanalıdır. Daha anne karnında beş aylıkken dinlemeye başlayan çocuklar Karaçay-Malkar halkının gelenekleri, töre ve adetleri ninniler sayesinde zihinlerinde canlandırmaya ve öğrenmeye başlarlar. Örneğin aşağıdaki beşik cırda aile yapısı, iş yaşamı gibi özellikleri görmek mümkündür:

Bellau, bellau, bala, seni böleyim,	*Bellau bellau çocuğum seni kundaklayayım*
Balaçıgım, senden alga öleyim.	*Çocuğum senden önce öleyim*
Bellau, bellau, bellau, bellau, böleyim,	*Bellau, bellau, bellau, bellau kundaklayayım*
Sanga igilik Allahdan köreyim.	*Sana iyilik Allahtan dileyim*
Bellau, bellau, balaçıknı böleyim,	*Bellau, bellau çocuğu kundaklıyayım*
Balaçıknı ullu bolub köreyim.	*Çocuğu büyümüşken göreyim*
Çaba-corta kelgin, bala, eşikden,	*Koşa-seke gelsin çocuk kapıdan*
Sau kutulgun, bala, sen bu beşikden.	*Sağlam kurtul çocuk sen bu beşikten*
Balaçıgım ballı hantla aşasın,	*Çocuğum ballı yemekler yesin*
Balaçıgım oynay-küle caşasın.	*Çocuğum oynaya-güle yaşasın*
Balaçıgım sau kutulsun beşikden,	*Çocuğum sağlam kurtulsun bu beşikten*
Balaçıgım oynab kirsin eşikden.	*Çocuğum oynayarak girsin kapıdan*
Balaçıknı beşik bauu altından,	*Çocuğun beşik bağı altından*
Balaçıgım, ketmem seni katıngdan.	*Çocuğum gitmem senin yanından*
Arbazıngda altın terek ornalsın,	*Avlusunda altın ağaç dikilsin*
Baş bulçugu culduzlanı sanasın.	*En tepesi yıldızları saysın*
Teregingi çapragından bal tamsın,	*Ağacın yaprağından bal damlasın*
Solugan da akgan baldan calasın.	*Dinlenen de akan baldan yalasın*

Beşik bauung seni altın okadan,	*Senin beşik bağın altın sırmadan*
Barıb içgin suuuk suunu şorkadan.	*Gidip içesin soğuk soğuk huniden*
Balaçıkga uzak ömür tileyim,	*Çocuğa uzun ömür dileyim*
Tilegimi közüm bla köreyim.	*Dileğimi gözümle göreyim*
Tauusulmaz malıng bolsun, balaçık.	*Bitmez malın olsun çocuk*
Seni ölmez canıng bolsun, balaçık.	*Senin ölmez canın olsun çocuk*
Kap-karadı balaçıknı közleri,	*Kap-kara çocuğun gözleri*
Camagatha carar aythan sözleri.	*Cemaate yarar söylediği sözleri*
Bellâu, bellâu balaçıknı böleyim,	*Bellau, bellau çocuğu kundaklayayım*
Balaçıknı ullu bolub köreyim.	*Çocuğu büyümüşken göreyim*

Müzikal kültür açısından bakıldığında da çocuk Karaçay-Malkar müziğinin ilk yapısal biçimlerini kulağına söylenen ninniler sayesinde edinmeye başlar. Çocuklar ana dilini ilk kez ninniler ile dinlemeye ve öğrenmeye başlar. Kulağına söylenen her ninni Karaçay-Malkar dilinin en güzel sözcüklerini algılamasını ve öğrenmesini sağlar.

Karaçay-Malkar halk müziğinin en sade ve yalın biçimi de yine ninnilerde görülebilir.

Karaçay-Malkar halk müziği ile ilgili en eski bilgiler 19. yüzyılın sonlarında Rus müzik insanlarının bölgede yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri bulgulardan ve yayınlardan alınmaktadır. Ünlü Rus besteciler M.A. Balakirev ve C. İ. Taneyev bunlardan ikisidir. *Cır, Nart cır, küy, süymeklik cır, iynar* gibi birçok Karaçay-Malkar halk müziğini derleyen kompozitör Taneyev 1886 yılında yayınlanan ve ilk bilimsel çalışması olan "*O Muziki Gorskih Tatar*" adlı makalesinde Karaçay-Malkarlıların müziklerinde Dor ve Phrygian eğilimli diyatonik minör bir yapının bulunduğunu belirtmektedir. Birlikte seyahat ettiği M. M. Kovalevskiy ve İ. İ. İvanyukov ile kaleme aldıkları, 1885 yılında yayınlanan "*U Podoşvi Elbrusa*" adlı gezi notlarında da bölgedeki müzikal derlemeler yer almaktadır (Rahaev, 2002: 7).

Taneev'in araştırmalarında belirttiği müzikal yapı en açık biçimde ninnilerde görülür. Karaçay-Malkar halk müziğinin önemli unsurlarından

birisi Aeolian karakterdir. Aeolian karakterli minör modlar duygusal bir karakter içerir. Genellikle polifonik olarak seslendirilen Karaçay-Malkar halk müziğinde yalnızca ninniler mono söylenmektedir. Sipos'un 2000 yılında Kabardey-Balkar Cumhuriyeti, Oğarı Malkar bölgesinde yaptığı derlemede *Aeolian* karakterli *minör* modlu ninnide görülen bir kısa hatlı yapıdan bir örnek:

№ 21
♩= 72
Bel - law - bel - law bö - le - yim
Saŋ - ŋa aş - hı - lıq ti - le - yim
Can - dan süy - gen can ba - lam
A - dam bo - lub kö - re - yim

(Sipos & Tavkul, 2015: 175)

Bir başka örnek olan Rahaev'in derlemesinde de iki kısa hatlı biçimde minör *Phrygian* bir yapı görülmektedir:

1.Бил - ляй, ба - ла - чыкъ - ны,
сау кел - син му - ну а - та - чы - гъы.
2.Ил - ляй, ил - ляй ай - та - ма ба - ла - чыкъ - гъа,
сау ёс - дюр - сюн бу ба - ла - чыкъ - ны а - та - сы.
3.Ил - ляй, ил - ляй, ил - ляй, ил- ляй, ай - та - ман,
"Бу ба - ла-чыкъ-ны сау ёс - дюр",-деп ай - та - ман.

(Rahaev, 2015: 335)

Tavkul'un 1997 yılında Kabardey-Balkar Cumhuriyeti, Nalçik şehri, Oğarı Çegem bölgesinde 1927 doğumlu Kudayları ailesinden Kasım'ın kızı Jansaray Bapınaeva'dan derlediği ninnide ana melodideki minör *Phrygian* eğilimli müzikal yapı açıkça görülmektedir. Ancak bu derlemede nakarat sözcüklerine Rusça ninnilerden esinlenerek "*bayu bayu bay*" biçiminde eklemeler yapıldığı görülmektedir.

Bel lau bel lau bö le yim Ba la la rım a çı ma yın ö le yim Böl lay böl lay ba la sı
Sau ös dür sün a na sı Bö le yim bö le yim bö lek ni Da ri yle bu zar ma sen nge ke re kdi
Ba yu ba yu ba yu bay la sın Aş hı al ğış la ti le gen me sen nge al lah dan Sak la
sın ca ra than bir al lah Ba la la rımı kıı yıllıkdan pa lah dan Ba yu ba yu ba yu ba la sı Sau ay
lan sın a ta sı Sau ay lan sın a ta sı ha ta sız Sau ös dür sün ba la la nı a ta sı
Bay bay bay bay ba yu ba yu ba yu ba la sı Ba la nı ba la sı bal dan tat lı dı Ba la mı ba
la sı a riu at lı dı Bay bay bay bay ba la sı Bıl lay bıl lay bay bay ba la sı

(Tavkul, 1997)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Karaçay-Malkar *beşik cır*'larının temel melodik unsurları *Phrygian* ve *Aeolian* eğilimlidir.

Diaspora'da Yaşayan Karaçay-Malkarlılarda Ninni (Beşik Cırla) Geleneği

1886 ve 1905 yıllarında iki büyük göç ile Türkiye ve Suriye topraklarına göç eden Karaçay-Malkarlılar'ın göçlerinden bu yana yüz yıl geçmiştir (Koçkar, 2018: 25 – 37). Bu süre içerisinde kültürel kimliklerini bir ölçüde korumayı başaran Taulular son yıllarda iletişim araçlarındaki hızlı gelişme, köyden kente göç gibi nedenlerle çok hızlı bir değişim sürecine yaşamaktadırlar. Kültürel kodlarda birçok unsur değişime uğramaktadır. Bunlardan en çok etkilenen unsur ise müzikal kültür ve ninni söyleme geleneğidir.

1990'lı yıllarda yapılan derlemelerde elde edilen bulgularda Kafkasya'dan diasporaya getirilen ninni söyleme geleneğinin ve melodik yapının kaybolmaya başladığı görülmektedir. 1991 yılında Adiloğlu tarafından yapılan derlemede kayda alınan ninnide *Phrygian* minör yapı bir ölçüde korunmuş olmasına rağmen Türk müziği makam modlarından rast makamına doğru kaymalar mevcuttur. Ezgi ve sözler arasındaki prozodi

büyük ölçüde oturtulamamıştır. Sözler arasındaki nakarat bölümüne eklenen "*lay lay lay*" nakaratı ise Türkiye'deki diğer halklardan melodiye girmiştir (Adiloğlu, 1991).

Bel lau bel lau bel lau bel lau bö le yim Bö le yim bel lau la rım bek bol sun Ba
lam san nga i gi lik le köp bol sun Bö le yim bö le yim ba lam se ni bö le yim Ul lu i gi lik le ri ngi
kö re yim Lay lay lay lay lay lay lay lay lay la sın Bu ba la çık cı la ma yın ay lan sın

İkinci ve dördüncü ölçülerde Fa diyez alan ezgi, Re'de karar kılarak Rast makamına geçki yapmaktadır.

Son yıllarda yapılan derleme çalışmalarında elde edilen kayıtlarda daha büyük değişmeler bulunmaktadır. 2016 yılında Konya, Başhüyük köyünde Kevser Alakay'dan kayda alınan ninnide bu değişme oldukça büyük boyutlardadır. Ninni Türk müziği makamı (*mode*) olan *Kürdi* formunda söylenmiştir. Ara nakaratları ise Anadolu'da kullanılan "*nay nay nay*" sözcükleri ile tamamlanmaktadır (TRT Avaz, 2016):

Bel lau bel lau bel lau bel lau böy le yim Ba la çı ğım i gi li gin gi kö re yim

Bel lau bel lau bdlau bel lau be lim dar Bol ma sın ba la çık ga kö lüm tar

Be lau be lau be lau be lau ba la sı Kur man bol sun ba la çık ga a na sı

Nay nay nay nay nay nay nay nay na nı___na Kor bo la yım ba la çı ğım ca nın ga

Yukarıdaki ninni Türk Halk müziğine göre değerlendirildiğinde Kürdi dizisinin (*series*) özelliklerini taşıyan ezgi, donanımında *Sib* almıştır, karar sesi ise *La* sesidir. Ara ölçülerde de *Do* sesinde karar kılarak Türk halk müziğindeki Rast dizisine geçmiştir.

SONUÇ

Ata vatanları Kafkasya'daki nüfusları 320 bin, diasporada ise 40 bin kadar olan Karaçay-Malkarlıların dilleri özellikle diasporada kaybolmaya yüz tutmuştur (Koçkar, 2018: 20).

Özellikle diasporada yaşayan Karaçay-Malkarlılar son yıllarda çok hızlı gelişen global dünyada, iletişim araçlarının da etkisinde kalarak yoğun bir asimilasyon sürecindedirler. Taulu dilinde ninni söyleme geleneği yok olmaktadır. Karaçay-Malkarlı anneler artık çocuklarına Karaçay-Malkar dilinde ninni söyleyememektedirler. Bu süreç kültürel yok oluşun da başlangıcını oluşturmaktadır. Eski düğün ve şarkı söyleme geleneklerinin bir bölümü hala devam ettirilmesine rağmen söylenen ninni sözlerinin de

birtakım değişikliklere uğradığı görülmektedir. Bu sürecin ata vatan Kafkasya'da da bir ölçüde başladığı Bapınaeva'dan derlenen ninnide gözlemlenmektedir. Söz konusu değişikliklerin nedeni birlikte yaşamak zorunda oldukları halkların genel kültüründen de etkilenmeleri olarak görülebilir. Bu derlemedeki ninnide nakarat sözcüğünün "*bayu bayu bay*" biçiminde Rusçadan alınmıştır. Anadolu Türkçesinde kullanılan "*nay nay nay*" ya da "*lay lay lay*" gibi sözcüklerin diasporadaki Karaçay-Malkar ninnilerde de kullanılmış olması bu etkilenme örneklerindendir. Özellikle Türkiye'de söylenen ninnilerde müzikal yapıdaki yukarıda da belirtilmiş olan açık değişme bu etkilenmenin boyutunun ne kadar büyük olduğunu da göstermektedir.

KAYNAKLAR

Adiloğlu, Adilhan (1991), Başhüyük köyü derlemesi, Konya.

Güneş, Firdevs (2010), Ninnilerin Çocukların Dil ve Zihinsel Gelişimine Etkisi, Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks, ZfWT Vol. 2, No. 3.

Kabadayı, Abdülkadir (2009). Ninnilerin Çocuğun Gelişim Alanlarına Katkılarının İçerik Açısından İncelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1,

Karabulatova, İrina (2017), http://www.ikz.ru/culture/karabulatova/author.html (12.09.2017 tarihinde ziyaret edildi).

Karaca, Semra ve Öngün, Esen (2017), Ninnilerle Büyümek, JAREN 2017; 3 (Ek sayı): 28-32, https://www.journalagent.com/jaren/pdfs/JAREN_3_SUP_1_28_32.pdf, İstanbul. (11.09.2017 tarihinde ziyaret edildi).

Karakaya, Zeki (2004), Göstergebilimsel İşlevler Açısından Ninniler, Milli Folklor, Yıl: 16, Sayı: 61, Ankara.

Koçkar, M. Tekin (2018). Karaçay-Malkarlıların Somut Olmayan Kültürel Mirasının Tespiti, Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Yardımlaşma Derneği Proje Kitabı, ACT Ajans, Eskişehir.

Ortabaylanı, Rimma (1994), Çum Çum Çum Terek, Karaçayevo-Çerkesskiy Ordena Poçeta İnstitut Gumanitarnıh İssledovaniy Pri Sovete Ministrov KÇR, Çerkessk.

Rahaev, Anatoliy (2002), Traditsiyonnıy Muzikalnıy Folklor Balkarii i Karaçaya, İzdatelskiy Sentr EL-FA, Nalçik.

Rahaev, Anatoliy (2015), Antologiya Narodnogo Muzıki Balkartsev i Karaçevtsev, Tom I, Mifologiçeskie i Obryadovıe Pesni i Naigrışi, İzdatelsvo M. İ V. Kotlyarovıh, Nalçik.

Sipos, János & Tavkul, Ufuk (2015), Karachay-Balkar Folksongs, Institute for Musicology of the Research Centre for the Humanities of the Hungarian Academy of Sciences, L'Harmattan, Budapest.

Tavkul, Ufuk (1997), Kabardey-Balkar Cumhuriyeti Araştırması, Oğarı Çegem, Nalçik.

TRT Avaz (2016), Ninniden Ağıta Anadolum, Belgesel, https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=ikrco3QwF-E, Başhüyük köyü, Konya.